

Botior är inga malar –

Av Christina Ghiasvand.

Copyright för fotografierna tillhör respektive fotograf.

Artikeln reviderad februari 2006.

Botior är inga malar, utan räknas till ordningen Cypriniformes, karpkländande fiskar, samt till familjen Cobitidae, nissögefiskar. Men de liknar ju malar på så sätt att de håller sig substratbundet och tar rätt på föda från bottenregionerna. Fast några arter kan förvåna sina ägare och rätt som det är simma runt litet mera och ta foder ifrån ytan också. Botior är dessutom allmänt intressanta och roliga att se på. Några av dem, men långt ifrån alla, är lämpliga för akvaristisk hållning.

Alla Cobitider är utrustade med en (dubbel-)tagg under ögat, som kan fällas ut i försvarssyfte. Munöppningen är utrustad med tre eller fler par känselspröt. Man får ibland läsa, att botior är fjällösa, vilket inte är sant. Endast huvudet är fjällöst. Det utgörs av ett hårt pansar med ett tunt hudlager över. På resten av kroppen finns mycket små fiskfjäll.

Ett trettiotal botiaarter var identifierade tills för något år sedan. Här presenterar jag några av de mera kända. Botior är liksom malar och ciklider ständigt i revision, nu senast år 2004, därför kan det hända att du inte känner igen några av de vetenskapliga namn jag angivit. För att underlätta förståelsen har jag därför angett tidigare vetenskapliga namn och synonymer såvitt de är kända utav mig.

Allra sist i texten finner du förslag till utfodring, passande för de olika typerna av botior.

Botior har det Weberska organet

Alla vattenlevande djur har ett ypperligt medium att leva i, som fortplantar ljud på ett utmärkt sätt. De har inte ytter- och mellanöron på samma sätt som vi människor, men väl ett organ djupt inbäddat i huvudet som avlyssnar ljudet och vidarebefordrar det till hjärnan. Dessa organ, alltså inneröron, kan vara mer eller mindre intrikat utvecklade. Botiornas inneröra t.ex. är relativt stort och har många labyrintiska gångar. Den del av öronlabyrinten som ligger längst bakåt i skallen, heter Pars interior. Om man avlägsnar denna del så förlorar fisken sin hörsel förmåga. Detta gäller alla benfiskar som hör med hjälp utav simblåsan. Tonen förstärks i simblåsan och blir förnimbar i den labyrintiska delen utav innerörat, som förmedlar vidare signalen till hjärnan.

De fiskar som har bäst utvecklade öron, är de som har utvecklat speciella benplattor som står i kontakt med simblåsan och som leder vidare vibrationer därifrån till innerörat.

Inte nog med att de kan höra, de skapar även själva olika slags ljud! Det rör sig om både sådana som vi människor kan höra och om andra ljud. Tänk, om vi kunde förstå vad fiskar pratar om! Oceanerna och floderna är fulla av fiskprat! De grymtar, kväker, visslar, brummar, tickar, klickar, skriker, kurrar och morrar! Ljuden används utav fiskarna för att klargöra territoriella anspråk, i samband med lek och parning och i försvarssyfte.

Precis som hos oss människor, håller fiskarna även balansen med hjälp utav innerörat.

Botior är välkända för att förorsaka väl hörbara, knackande ljud. Att dessa kommer sig utav att de fäller ut någon tagg under ögat, är däremot en myt. Där finns en utfällbar dubbeltagg, det är riktigt, men den åstadkommer inget ljud. Det är troligt att alla arter av botia kan åstadkomma ljud, men det finns inte beskrivet för mer än några av dem som hållits som akvariefisk. Ljudet låter litet som om man skulle slå med en sten mot akvarierutan! Den första rapporten kring detta kom 1959 av Dr. Wolfgang Klausewitz, som hade hört *B. hymenophysa* (Tigerbotia, numera *Syncrossus helodes*). 1961 rapporterades samma sak för *Chromobotia macracanthus* (=Praktbotian som då gick under namnet *B. macracantha*) och i varje fall 1977 av Dick Stijfhoorn, ordförande i Norsk Akvarieförbund, gällande *B.*

modesta (den grå Musebotian, numera *Yasuhikotakia modesta*). Hörbara klickljud utstöttes särskilt då det vankas mat, vilket utlöser fajter om fodret! Enligt vissa källor så hör man dessa klickljud tvärs över rummet, om man slänger i litet maskar i akvariet!

Botiorna är utrustade med ett eget organ som andra fiskar inte har. Det kallas det Weberska organet och står i förbindelse med både simblåsan och örat. Mellan simblåsans främre del och det Weberska organet sitter fyra benbitar som används till att skapa ljudet, som sedan förstärks med simblåsan som resonanskammare. Botiorna har dessutom den största och mest komplicerade öron-konstruktionen som förekommer bland fiskar.

Man får ibland läsa att "två benplattor skapar ljudet som förstärks av simblåsan". Men det är inte närmare angivet vilka benplattor det skulle vara frågan om och förmodligen har den som föreslagit detta, aldrig sett en obducerad botia.

1. *Botia almorhae* – *Pakistanbotia*, *Kinesisk*

Beskrivs av Gray 1831 (med ursprungslokalitet Uttar Pradesh, n. India. Förekomsten angavs i beskrivningen som Pakistan, India and Nepal), reviderades i omgångar, t.ex. 1991 av Talwar, P.K. and A.G. Jhingran, samt även av Kullander 1999 (jag har tyvärr inte haft möjlighet att ta del utav det sistnämnda materialet). På senare tid har beteckningen Indisk botia förekommit. Denna botia kallas emellertid sedan längre tid tillbaka även för Pakistanbotia. Detta beror troligen på att man tidigare inte kände till botiorna så bra och när dessa kom som import från Asien, då fick de helt enkelt också heta Pakistanbotior. Ursprungsfångsterna av denna art kom dock inte från Indien eller Pakistan, utan från Kina. Den fångades i Yangtse-floden, där den troligen är relativt allmän på sina platser. Observera, att det är svårt eller nästintill omöjligt, att hitta korrekt information om denna art, respektive om Pakistanbotian, på internet. De är inte synonymmer.

Beskrivning och skötselråd: Denna botia är betydligt större än Pakistanbotian och inte lika fredlig. Den är till utseendet tvärt om, alltså har ljusa fläckar på mörk botten. Fläckarna är oregelbundna och ljusbeige till ljust kittfärgade, samt omgives av ljust chokladbrun bottenfärg. Fisken blir ungefär 15 cm lång, men större exemplar har rapporterats i akvaristisk hållning. Hannarna har kraftigare första bröstfenstråle och honorna är något rundbukigare, men detta brukar vara svårt att se. För både denna och den äkta Pakistanbotian kan sägas, att könsmogna hannar har mera rödaktiga fält framtill på huvudet, som även är mera rundat än honornas spetsiga och långdragna. Arten har ännu ej odlats i akvaristisk hållning, vad jag vet. Hos mig har de inte lekt, vare sig för sig, eller tillsammans med Pakistanbotior (som har lekt hos mig). Trivs liksom andra kinesiska botior i moderata subtropiska temperaturer och vattenvärden, alltså inte i de allra högsta temperaturerna. 22-26 grader är OK. Vattnet kan vara pH-neutralt eller strax därunder, går bra i mjukt till medelhårt vatten. Utfodring enligt föreskrift 1 eller 2, den är karnivor och omnivor. Har rapporterats ge sig på mindre fiskyngel. Hållning tillsammans med andra botiaarter rekommenderas ej, i alla fall inte i fullvuxen ålder.

Förekommer också i Asien på andra ställen, i flodområden där den kan vandra upp till kyligare bergstrakter (Nepal, Himalaya) vid stigande ålder, för att senare åter vandra ned till mera tempererade områden. Förekomst har på senare tid främst rapporterats från Indien och Nepal.

2. *Botia berdmorei* – *svenskt populärnamn saknas*

Synonym: *Syncrossus berdmorei*.

Beskrivning: Denna botia stammar från gränsområden kring Burma och Thailand (Palsaicfloden). Den har en slutlig storlek på runt 25 cm eller mer. Ibland anges storleken till 6 cm! Inget säkert är känt beträffande könsskillnader respektive föröknings- och odlingsmekanismer. Botian är varmt champagnefärgad eller grågul med mindre mörka prickar över hela kroppen, som bara delvis bryts av mörka antydda tvärgående band på kroppssidorna. Dessa band kan fortsätta i stjärtfenan som ränder. Randen närmast stjärtfenans ansats kan vara mycket bred och tydlig. På ryggfenan alldeles under tippen sitter en mörk fläck. Precis i tippen så är fenan röd, annars randig i mörkt o ljust. På huvudet sitter flera smala längsgående linjer i chokladbrunt eller nästan svart. Fenor, särskilt stjärtfenan, kan

vara rödaktiga, dock inte lika intensivt som hos Praktbotian. Den här botian är också betydligt långsmalare byggd och har långsmalt munparti.

Här är det frågan om en av de många botior som inte är särskilt lämpade för akvaristisk hållning. Den är snarast att likna vid en rovfisk. I akvarier har den hittills visat sig vara aggressiv (revirbildande) och stressar gärna sina medinnevånare (även fiskar som är väsentligt större!) genom att i timtal jaga runt dem tills de hoppar ur karet. Botiorna jagar varandra under utstötande av knackljud, särskilt då det vankas foder. Botian har två vassa taggar under ögat som den kan fälla ut vid försvarssituationer, men är också rätt storvuxen, vilket ytterligare minskar akvaristiskt värde, åtminstone till ett sällskapskar. För den som vill ha något "gäddliknande" med personlighet, kanske det här dock är rätt firre? Tills vi vet mer om vad som krävs för att hålla den fiskart vid gott humör, bör man kanske ändå undvika att inhandla den. För övrigt är den lättskött och mycket nyfiken. Man bör se till att det finns många grottor eller rörformiga gömställen. Den anses enligt de få som hållit den som "gärna dagaktiv".

Utfodring och skötsel: Utfodring enligt föreskrift 2. Följande föreslagna vattenvärden är ungefärliga, då arten inte hållits särskilt länge i akvarier: Temperatur 22-27 grader, pH under eller runt 7 samt normal till låg hårdhetsgrad (har hållits i pH 6-8, dH 3-10). Akvariets storlek föreslås anpassad till fiskens slutliga storlek, som är beaktansvärd, samt den stora rörligheten i form av strövtåg och upptåg. Om karet är för litet, antalet botior (honor OCH hanner) är för litet samt antalet gömställen är för litet, då riskerar man ökad aggressivitet bland djuren. Minst 100 cm respektive 150 l föreslås, men detta är troligen i underkant eftersom botian bör hållas i större grupp för att inte gå hårt åt varandra. Hållning tillsammans med andra botiaarter rekommenderas ej.

3. *Botia kubotai* – Kwai-botia, Polkadotbotia

Synonymer: *Botia sp. Polka-dot*, *Botia "Angelicus"*, *Botia sp. Myanmar*, Kwai-botia. Har kallats *B. sp. affin. rostrata* p.g.a. dess likhet med denna. Kallas i Sverige ofta Kubotai-botia. Arten blev beskriven 2004 av Maurice Kottelat, som döpte den till *Botia kubotai*.

Beskrivning: Detta är en Vietnamesisk art. 1:a importen till Europa av Planegg januari 2003 från Ataran-River i Myanmar (Thailand-Burma gränsområde). Enligt Andy Taylor från B.A.S. förekommer denna botia i omgivningarna kring Kanchaburi vid inloppet av floden Kwai (namnet har därför föreslagits från tyskt håll till "Kwai-botia"). Sedan mars -03 import via Singapore från (troligen) Kanchaburi i Kwai-flodens tillflöden i Thailand. Osäkert om arten verkligen förekommer i båda flodsystemen. Det är en relativt storvuxen botia med iögonenfallande, stickmönsterliknande regelbundet mönster på kroppssidorna. Klara färger i silver, cremegult, rödbrunt, chokladsvart och litet mönstermässigt mitt-placerat duvblått. Utseendemässigt helt olik hittills funna arter av Botior. Man kan räkna med att ungdomsfärgningen bleknar något vid tilltagande ålder, se nedanstående text. Egenskaper vid akvaristisk hållning ännu ej helt utredda, men jag uppfattar dem som lättskötta och harmlösa. Bör hållas i grupp

om minst 5-6 st exemplar, precis som många andra botior. Vuxna djur ej uppmätta. Fyraåriga akvariehållna exemplar jämförbara i storlek med Pakistanbotian, *B. lohachata*. Vanlig exportstorlek för ungdomjuren är vid 6-11 cm. Den hör dock till de storsvuxna botierna. Maxstorlek runt 20-25 cm? Honorna är igenkännliga på en diskret rundning av buken. Odling okänd, helt nyupptäckt art. Man kan pröva större vattenbyten med 3-10 grader kallare vatten. Andra botior har lekt tre dagar efter detta förfarande, samt vid hårt och grumligt vatten (!). Övriga vattenvärden oväsentliga.

Jag har hållit ett tiotal exemplar av denna art i drygt tre år tillsammans med andra botior (Pakistan m.fl.) och de är helt fredliga tillsammans och sinsemellan, även gentemot andra relativt robusta medboende. Efter denna tid kan man konstatera, att ungdomsfärgningen förändras från de klara färgfläckarna, till ett mera uniformt småfläckigt utseende, i samma färger men något mindre kontrastrikt. Denna förändring sker före två års ålder.

Skötsel och utfodring: Akvariestorlek på 200 liter verkar vara minsta kravet för en lagom grupp botior av denna kaliber. De är sinsemellan mycket sällskapliga, och bör, i alla fall ifråga om unga exemplar, hållas i grupper. Äldre exemplar av samma art verkar föredra att hålla sig för sig själva och går sällan tillsammans med ungdomsgruppen i samma kar. De äldre verkar även vara mindre benägna att hålla sig framme dagtid, jämfört med de juvenila exemplaren, men detta skulle även kunna bero på att jag inte höll tillräckligt många exemplar i samma ålder. De fullt utvuxna exemplaren är dock gärna framme till kvällningen eller vid matdags, i motsats till de unga exemplaren (yngre än tre år), som kan ses vimsa runt i alla nivåer vid alla tider på dygnet. Man bör se till att det finns många rörformiga gömställen. Utfodring enligt föreskrift 1 eller 3. Idealtemperatur för akvaristisk hållning okänd, men bör pga utbredningsområdet vara lika som för andra vietnamesiska botior. Jag har hållit dem i halvårsvis ouppvärmade kar med temperaturer varierande mellan 20-27 grader C. Övriga parametrar föreslås till pH 6-8, dH 3-16 samt minsta akvarielängd 100 cm respektive minsta akvarievolum 150 l. Mörk akvariebotten gör att de färgar sig mörkt och mindre kontrastrikt, detta har de gemensamt med andra botior.

4. *Botia lohachata* - Pakistanbotia

Chadhuri 1912. Beskrivning: Den här botian kommer från främst nordöstra Indien och Bangladesh. Arten har fångats på olika platser i Pakistan, Indien, Bangladesh och Nepal. Vuxna djur runt 9 cm + stjärtfenan. Den lär dock enligt vissa uppgifter kunna bli 15 cm, varvid hannen är något kortare. Maxålder 16 år har rapporterats i flera fall. Vissa iakttagelser tyder på att det är samma könsskillnader som för praktbotian och *Botia almorhae*, se respektive artbeskrivningar. Arten har flera förväxlingsarter. Den förväxlas ofta med den "kinesiska" *Botia almorhae*, som också presenterats som "Pakistanbotia" i viss litteratur (denna är som vuxen ljust fläckmönstrad på mörk botten, alltså "tvärt-om" mot

Pakistanbotian). *B. lohachata* är en inte alltför storvuxen, långsträckt botia med iögonenfallande, nästan helsvart oregelbundet grovtecknat mönster på kittgrå botten. Sett från sidan kan mönstret se ut som bokstaven Y upprepat med prickar emellan, det är sällan eller aldrig förgreningar nedåt, vilket det är på förväxlingsarten *Botia rostrata*. Pakistanbotian kallas därför gärna Yoyo-botia i engelskspråkig litteratur. På *B. rostrata* ser mönstret ut mera som bokstaven H. Denna botia säljs ofta tillsammans med Pakistanbotian av misstag, men det är alltså frågan om två olika arter. Bra att veta, eftersom *B. almorhae* blir betydligt större som fullvuxen. Den i handeln mera ovanliga *B. rostrata* har något avvikande krav på miljö och beteende. Pakistanbotians fenor är randade i samma färger som kroppen. Arten är fredlig, lättskött och trevligt nyfiken och trivs i grupper om minst 5-6 st exemplar, precis som många andra botior. Den går att sällskapa med andra botiaarter, bara det är tillräckligt antal exemplar av båda arterna. Undvik dock att blanda kraftigt byggda arter med långsmala spolförmiga arter, detta har ofta visat sig ge ökad stress och aggressivitet. Man bör se till att det finns många rörformiga gömställen. Det är en av de få verkligen akvarielämpliga botiaarterna, den är gärna dagaktiv och är mycket sällskaplig. Går att hålla tillsammans med en mängd andra akvariefiskar, både större och mindre. Amanoräkor får man dock räkna med kommer att gå åt förr eller senare, när man håller fullvuxna pakistanier ...

Skötsel och utfodring: Roliga att titta på när de tar foder i roliga ställningar, simmande runt i alla vattennivåer, annars så håller de sig mest kring botten tillsammans med sina kamrater. Den kan få för sig att ta foder medans den simmar uppochned längsmed vattenytan. Utfodringsföreskrift 1. Liksom praktbotian en "äkte" tropisk fisk, bör därför hållas i varma temperaturer. Verkar dock tåla längre perioder med lägre temperaturer bättre än denna. 24 – 30 grader är optimalt. pH 5-8, dH 3-16. Akvarielängd 100 cm, akvarievolum 150 l. Man hittar ibland en del underliga skötselråd kring denna art, tex att den bör hållas i artakvarium, vilket jag tycker är helt överflödigt. Mycket god syretillförsel och god cirkulation är att rekommendera för optimal hållning.

Odling: Könsmognaden inträder efter 16 månaders ålder. Denna art färgar liksom många andra närbesläktade arter av sig (honorna?) under det att den "leker" hejvilt och bökar i grottor eller liknande. De blir då alldeles gråvita och all mönsterkontrast försvinner. Leker i början av regntidssäsongen. Enstaka fall av plötsligt uppdykande avkomma i större akvarier (<250 l) utan föregående observation av lekbeteende. Leken inleds ofta efter observationer av nervöst och lättstört beteende. I de akvarier där de lekt upprepade gånger har det skett tre dagar efter större vattenbyten varje gång. Vattnet har varit av samma temperatur eller svalare (3-10 grader svalare än vattnet innan bytet), neutralt pH samt medelhårt till mycket hårt (hög kalkhalt har inte inverkat negativt)!

Det rekommenderas från olika håll att man använder sig av ett rör som är stängt i ena änden och med öppningen dold i någon form av växtsnår. Ett trettio-förtiotal avkomma brukar klara sig vid en grupplek med 20-40 individer inbegripna, men vid mera kontrollerade former av odling är sannolikheten stor, att större antal avkomma kan produceras. En enstaka lek resulterar i ca 25 romkorn som placeras upptill på keramikrör eller motsvarande naturliga föremål. Äggen kläcks efter ungefär 32 till 40 timmar. Ynglen upptäcks för det mesta frisimmande nattetid. Första kända odlingsrapporten i Sverige är från år 2004. Det börjar bli allt vanligare med rapporter kring odling av denna art, men den anses inte särskilt produktiv. Jag sätter detta i samband med att arten helst leker i stora grupper, vilket inte är var mans sak att ha hemma. Lek finns beskriven i butik!

Nedanstående bild visar en i butikerna vanligt förekommande förväxlingsart (ej beskriven). Upptill t.v. en "äkte" Pakistanbotia. Det är dock inte helt omöjligt, enligt egna fleråriga observationer på uppväxande djur, att nedanstående foto visar ungdomsfärgningen av den "kinesiska Pakistanbotian", *Botia almorhae*.

5. *Botia nigrolineata* – svenskt populärnamn saknas

Beskrivning: Mycket vacker, nyupptäckt småväxt art! Denna är spolformad ungefär som dvärgbotian. Den upptäcktes första gången 1987 i Syd kinesiska provinsen Yunnan. Därefter har den fångats av en rysk expedition till Dong-Naifloden år 2003. Denna flod ligger i en nationalpark kallad Nam-Cat Tien, i Lam-Dongprovinsen i Vietnam. Enstaka exemplar har sedan dess dykt upp hos grossisterna, även i Sverige. Den har ett säreget, väldigt silvrigt glänsande utseende, helt olikt andra botior. Vuxna djur blir drygt 7 cm (standardlängd enligt artbeskrivningen). Den är som sagt påfallande längsrandig i svart och silver. Räknat från buksidan och uppåt ser den ut så här: Ljus bukundersida, svart rand, silverrand och sedan en svart rand längs ryggåsen. Fenor kan ha svarta fläckar. Kan möjligen förväxlas med den likaledes svartrandiga *Y. sidthimunki*, den sedan tidigare kända Dvärgbotian som blir ungefär lika stor. Med åldern (över 4 cm storlek) så smälter ränderna ihop och den liknar alltmer Dvärgbotian. Egenskaper i akvaristisk hållning i stort sett okända, men man kan anta att den trivs bäst i grupp liksom andra botior. Jag skulle tro att denna art kommer att visa sig vara en idealisk medboende för ett inredningsmässigt anpassat sällskapskar. För säkerhets skull bör man dock inte blanda den med för stora medboende eller andra mera aggressiva botior. Anses vara mera åt det skymnings- och nattaktiva hållet. Vid hållning av flera exemplar är den inte skygg. Könsskillnader som för Dvärgbotian, honornas rondör kan dock vara svår att upptäcka. Odling i akvariemiljö känner jag inte till, förmodligen beroende på att det är en helt nyupptäckt art och att för få könsmogna exemplar hållits tillsammans.

Skötsel och utfodring: En äkta tropisk art som därför bör kräva något varmare temperaturer. Optimala vattenvärden föreslås som för kinesiska botior, t.ex *Sinibotia superciliaris*, med undantag för temperaturen (syrekrävande). Verkar även kunna tåla högre pH. Utfodring som för andra mindre botior, enligt föreskrift 3.

6. *Botia rostrata* - svenskt populärnamn saknas

Synonymer: Den engelskspråkiga beteckningen "Ladder loach" syftar på mönstringens utseende som en stege eller bokstaven H. Säljs ofta under beteckningen "Pakistanbotia" (eller tillsammans med dessa), men det är en annan art.

Beskrivning: Denna botia härstammar från Burma och Indien. Det är frågan om en ganska småvuxen, långsträckt botia med iögonenfallande, chokladsvart, oregelbundet grovtecknat mönster på kittgrå/beige botten. Sett från sidan kan mönstret se ut som bokstaven H upprepat med runda ljusare områ-

den emellan. OBS: På förväxlingsarten *Botia lohachata* (Pakistanbotia) ser mönstret ut mera som bokstaven Y. Denna botia säljs ofta tillsammans av misstag, men det är alltså frågan om två olika arter. Bra att veta, eftersom Pakistanbotian blir betydligt större som fullvuxen. Fenorna är randade i samma färger som kroppen. Arten är fredlig, lättskött och trevligt nyfiken och trivs i grupper om minst 5-6 st exemplar, precis som många andra botior. Det är en av de få verkligen akvarielämpliga botiaarterna, den är gärna dagaktiv och är ganska sällskaplig. Går att hålla tillsammans med en mängd andra akvariefiskar, både större och mindre, även andra botiaarter. Man bör se till att det finns många rörformiga gömställen. Får du hem den här arten tillsammans med dina Pakistanbotior så gör det inte så mycket. De går att hålla tillsammans några år i alla fall. Vuxna djur runt 6-7 cm, bara aningen större än dvärgbottians slutliga storlek. Enstaka exemplar blir runt 9 cm. Honorna blir större än hannarna. Vissa iakttagelser tyder på att det är samma könsskillnader som för praktbotian, se denna artbeskrivning. Honornas rondör om buken är dock mycket svår att upptäcka, men de är som regel större än hannarna totalt sett.

Skötsel och utfodring: Roliga att titta på när de någon gång kan få för sig att simma runt i andra vattennivåer, än man annars är van vid att få se botior i. Arten är gärna dagaktiv, särskilt då det finns närbesläktade kamrater (stimmar med olika botia-arter). Arten är något mera ovanlig än förväxlingsarten Pakistanbotia, men har på senare årtionden börjat förekomma allt oftare i importter tillsammans med denna. Butikerna skiljer inte alltid på arterna. Bäst att kolla varifrån de importerats, särskilt med tanke på temperaturkraven. Arten säljs mycket ofta under beteckningen Pakistanbotia, mycket sällan under sitt rätta namn. Utfodring enligt föreskrift 1. Arten är ganska glupsk. Se till att den har ytor att röra sig på, annars blir den gärna fet! I motsats till förväxlingsarten Pakistanbotian men även Praktbotian exempelvis, så är det här inte frågan om en "äkta" tropisk fisk, utan denna trivs i mera moderata subtropiska temperaturområden. Arten tål alltså längre perioder med lägre temperaturer betydligt bättre än övriga tropiska arter. 22-25 (26) grader är OK. Övriga parametrar som den hållits i: pH 6-8 samt dH 3-16. P.g.a. av att den bör hållas i grupp för att inte börja bråka med andra fiskar eller sinsemellan (i brist på andra hannar att fördela aggressionerna på) så bör man hålla dem i akvarier med en längd på minst 100 cm respektive volym om minst 100-150 l.

Odling: Denna art färgar liksom många andra närbesläktade arter av sig (honorna?) under det att den "leker" hejvilt och bökar i grottor eller liknande. Leker i början av regntidssäsongen. Enstaka fall av plötsligt uppdykande avkomma i större akvarier (<200 l). Odlingsmekanismer okända, men kan antas vara ungefär samma som för Pakistanbotian. Möjligen leker de tre dagar efter större vattenbyte med samtidig nedkyllning minst 3 men upp till 10 grader kallare vatten än tidigare! OBS – det är möjligt att den har lekt med "äkta" Pakistanbotia. Man bör därför undvika att hålla dessa båda snarlika arter tillsammans.

7. *Botia striata* – Zebrabotia

Den här botian har jag tagit med mest för fullständighetens skull och för att jag tycker att den är mycket vacker. Jag vet nämligen inte så mycket om den. Det är inte en av de allra vanligaste botiorna, men den har funnits inom akvaristiken ett antal år. Den har på senare år börjat dyka upp då och då på hobbyauktioner i mellansverige. Den har importerats från södra Indien.

Beskrivning: Detta är en helt randig art: På kroppen har den omväxlande smala och breda ljusa ränder, avbrutna av bruna ränder. Även fenorna är randiga. Zebrabotian hör till de långsmalt byggda arterna men hållningsrapporter antyder att den inte är lika aggressiv som andra botior med snarlik kroppsbyggnad. Den blir ungefär lika stor som Pakistanbotian, eller något mindre (10 cm?). Inte helt samstämmiga uppgifter anger att den går utmärkt att hålla i sällskapskar, både tillsammans med andra botior och andra fiskarter. Könsskillnader och förökning ej beskriven. Enligt mina egna observationer på vuxna exemplar, skulle könsskillnaderna kunna vara följande: Honan rundbukigare och med mera långdraget spetsig nosspets. Hannen (?) mera röd-

aktigt överdragen nospets och litet på undersidan på främre delen av huvudet och buken (jämförbart med Pakistanbotian). Troligen har den någon gång förökat sig i akvarium, men jag har inte hittat några tillförlitliga förstahandsrapporter (februari 2006).

Skötsel och miljökrav i stort som Dvärgbetior, se denna beskrivning, men kanske inte fullt lika värmekrävande. Utfodring problemfri, enligt föreskrift 1 eller 3. Uppges inte ge sig på medboende småfiskar. Är dock troligen inte lika "ignorant fredlig" som Pakistanbotian.

8. *Botia yunnanensis* (= *Syncrossus beauforti*) – svenskt populärnamn saknas

Synonymer: *B. lucasbahi*, *B. yunnanensis*. Arten ombeskrevs av Chen 1980 och kallades då *Botia yunnanensis*, efter att tidigare ha hetat *Syncrossus beauforti* (Gray 1831). Det senare, ursprungliga namnet, är emellertid fortfarande det som används i bl.a. Fishbase. I engelskspråkig litteratur kallas den Kameleont-botia. Fortsättning följer?

Beskrivning: Den kommer från olika vattendrag i Asien: Laos och bl.a. Dong Nai i Thailand. Arten bebor klara snabbflytande vattendrag med sten- och grusbotten. Denna art tillhör inte de vackraste botierna: Den är oansenligt musaktigt gråbeige till champagnefärgad med pyttesmå mörkare prickar. Rygg- och stjärtfenor är randiga som på en *Corydoras* ungefär. Den är spolförmigt långsmal och har ett smalt nosparti. Denna botia är inte en akvarielämplig art, dels p.g.a. storleken och dels p.g.a. sitt synnerligen otrevliga beteende gentemot andra medboende, även betydligt mera storvuxna. I allt väsentligt samma kvicka temperament och aggressiva beteende som *Botia* (*Syncrossus*) *berdmorei*. Läs denna beskrivning! Den har en slutlig storlek på runt 25 cm. Inget säkert är känt beträffande könsskillnader respektive förökning.

Skötsel och vattenvärden som för andra Botior från Vietnam, alltså värmekrävande. Man kan hålla den i samma förhållanden som Praktbotian. Ha dock även beskrivningarna för andra vietnamesiska botior i åtanke: *Yasuhikotakia eos*, *Y. morleti*, *Botia nigrolineata*. Arten är glupskt karnivor samt omnivor. Utfodring enligt föreskrift 2.

9. *Chromobotia macracanthus* – *Praktbotia*

Synonymer etc.: Senast namngiven av Kotelat 2004. Inaktuellt namn: *Botia macracanthus* Bleeker 1852. Kallas på engelska Clown loach. Typlokalitet Palembang, R. Kwanten, Västra Sumatra, Indonesien. Förekomst: Sumatra och Borneo. Taxonomiska problem: Först benämnd *Cobitis macracanthus*. Även om Botia är femininum och artnamnet således skulle vara macracantha, så var hittills faktiskt *B. macracanthus* det rätta, validerade artnamnet! 2004 sattes praktbotian i ett eget släkte och får nu heta *Chromobotia macracanthus* (vilket borde varit macracantha!). Det finns dock även ett annat synsätt: Enligt Sven Kullander på Naturhistoriska riksmuseet i Stockholm, är det ingen tvekan om att macracanthus är det rätta. Han motiverar det så här: "Macracanthus är i det här fallet ett substantiv (=stor tagg), så det ändras inte gentemot släktnamnet. Arten beskrevs av Bleeker som *Cobitis macracanthus*. Eftersom Cobitis är feminint borde man ha använt macracantha om han hade avsett att "macracanthus" skulle behandlas som adjektiv (=stortaggig)".

Beskrivning: Långsmal kropp, men knubbigare än många andra botior, bågformad rygglinje som blir alltmer uttalad med ökande storlek (ålder) på fisken. Ute i naturen kan den bli tjugotals år gammal. Det blir den sällan i ett akvarium, i normalfallet bara ett par år, eftersom den hålls under olämpliga förhållanden; för små kar, för dåliga vattenbyten, låg syrehalt i vattnet osv. Detta är inte en fisk att slänga ned en och en i ett 40-l-sällskapskar! Praktbotian är dock förledande tjugig med orange bottenfärg med vanligen tre svarta tvärband som avsmalnar nedåt så att det blir ett ibland trekantigt intryck: Ett går genom ögat, ett mitt på kroppen och ett som går från ryggfenan ut i stjärtfenan; variationer i teckningsmönster är emellertid vanliga. En systerart med ojämna "grisfläckar" i fläskfärgat rosa, duvblått och svart finns också i handeln på senare tid. Praktbotian har rödororange fenor, vasst tagglik utskott (dubbeltagg) under varje öga och känselspröt kring nosen. Vid god akvariehållning kan de bli upp till 35 cm i vanliga fall dock betydligt mindre: även hälften så stora exemplar är ovanliga. För det mesta dör de innan de har uppnått denna storlek, p.g.a. felaktig hållning. Ute i naturen kan de faktiskt bli större än 50 cm! De är en populär matfisk. I akvaristisk hållning växer de emellertid mycket långsamt. Det här är inte en utav mina favoritbotior, närmast beroende på min irritation över att de hålls under felaktiga betingelser och säljs utan noggrann beskrivning och skötselansvisning till vilken nybörjare som helst. Inte många vet om hur den blir som fullt utvuxen, stimlevande individ!

Praktbotian är fredlig, men precis som andra botior full av upptåg, aktiv och lekfull, kan alltså besvära lugnare medboende i akvariet, särskilt territoriella grottlevande eller substratlevande medboende såsom malar och ciklider. Arten är mindre uttalat nattaktiv än andra botior, vilket gör att den är ute i farten mest hela dagen, till ägarens förtjusning. Den växer till mycket långsamt i akvariehållning, vilket på sätt och vis är bra, eftersom dess roliga utfärgning bleknar med ålder och utmognad. Om man ger dem en ihålig rot eller grotta av något slag och placerar den så att man kan se in i denna, så kan man få se att hela gruppen kränger sig in i denna och vilar eller sover där i alla möjliga positioner - även uppochned! Kuriosa: Fisken kan få för sig att "spela död"! När ägaren går för att ta upp den "döda" fisken med häven, vaknar den till liv igen och simmar iväg. Den sover liggande på sidan och skrämmer på så sätt sina ägare! I motsats till andra fiskarter så avfärgas de (bleknar) i situationer då de uppvisar aggressivitet. De utstöter också hörbara klickljud, särskilt då det vankas mat vilket utlöser fajter om fodret! Enligt vissa källor så hör man dessa klickljud tvärs över rummet, om man slänger i litet maskar i akvariet! Det är dock inte taggarna vid ögat som skapar ljuden, detta är en myt. Praktbotians vetenskapliga artnamn *macracanthus* betyder just "stor tagg".

Könsskillnader: Akvarielexikonet beskriver att hannarna (utvuxna exemplar) har djupare förgrenade stjärtfenor. Detta kan jag bekräfta, det ger i allmänhet ett vidare förgrenat intryck, med aningen smälare fenspetsar. Till detta kan man tillägga: Fullt utvuxna honor har betydligt större bukombåge med rondör, detta syns även uppifrån. Helmut Pinter menar dessutom att hannar har kraftigare första fenstrålar på bröstfenorna. Han tror också att det är honorna som i första hand "avfärgas" medans de häftigt leker. De uppsöker då gärna gömställen i form av stengrottor eller rötter. Jag har iakttagit detta på närbesläktade siamensisar och på många andra botior, men själv vågar jag inte kategoriskt säga, att det är just honorna, men jag håller detta för mycket troligt. Ute i naturen leker praktbotian i början av den lokala regntidssäsongen. De ovan nämnda könsskillnaderna är oerhört svåra att se när de är små tycker jag, det är inte så lätt före 10-15 cm storlek!

Skötsel och utfodring: Arten är ganska anpassningsbar till pH-värden mellan 5 och 8, mjukt till mellanhårt (90-120 ppm enligt "Tropical Fish hobbyist"). Vattnet bör vara väl syresatt och väl filtrerat. Det är glupska djur, vilket kan ställa till med problem med vattenkvaliten. Den har mycket höga krav på bra

vattenkvalité, regelbundna och stora vattenbyten är därför nödvändiga för att arten skall må bra och leva länge. Lämplig hållningstemperatur ligger runt 25 - 30 grader C. Detta är en ekvatoriskt levande fisk, som kräver "riktiga" tropiska temperaturer. Storleken på hållningskaret bör vara minst 200 liter med många gömställen som är lämpliga för storleken på denna fisk; dessa kan vara grottor eller rötter osv. Utfodring enligt föreskrift 4. med därtill anpassad vattenhygien och filtrering. Praktbotian är en särskilt glupsk omnivor. Sjunkande fodertabletter ger komisk underhållning av högsta klass; när botiorna får syn på detta blir dom som tokiga!

Foto Lina Hillund
(c) DjurPortalen

Observandum: Måste absolut hållas i grupper/ stim, helst på 6-8 exemplar. Färre är helt olämpligt, fler är ännu bättre Om flera artfränder bor i samma akvarium, minskar möjligheten till allvarliga incidenter mot en enskild individ. De är som gladast i stort sällskap och det är då mycket intressant att iaktta deras sociala beteende och lustiga upptåg. Eftersom det är en "fjällös" art är den mottaglig inför vitaprick-sjukan, men tål inte motsvarande mediciner särskilt bra. Bästa botemedlet är då "omflyttningsmetoden" alternativt värmemetoden 90 grader F under 10 dagar, eventuellt tillsammans med samtidig medicinering med halv dosering.

Foto Katarina Hilliamsson (Kattiew)
(c) DjurPortalen

Ovanstående foto visar unga exemplar av *Chromobotia macracanthus*.

Odling och förökning: Det finns ett antal rapporter om spontan förökning i akvarier, bl.a. från England där Nitratvärdena i karen var >500. Det är såpass ovanligt med utvuxna, könsmogna exemplar, att lek knappast förekommer i akvaristisk hållning. De behöver vara en fot långa ungefär, enligt asiatisk expertis ... De odlas dock ibland i dammar i asien med hjälp av hormonell stimulering. Odlas enligt andrahandsinformation i Ryssland och Polen för exportförsäljning. Det är möjligt att även dessa

odlingar utförs med hjälp av hormonell stimulering, vilket man kan antaga p.g.a. vissa egenheter i utseendet hos avkomman. Europeiska försök till lekstimulering med Hypofyshormoner har hittills slagit fel (1998). Mest kända vetenskapliga försök av Gernhard 1985. Det finns en svensk skildring från 2004, som utsäger att exemplar som varit 10-11 cm (ca. 15 cm total längd), efter obduktion har visat sig bära på romkorn. De knapphändiga rapporter som finns om spontan förökning i akvarier utsäger också de, att denna storlek är den minsta som krävs, för att förökning skall kunna ske. Den ungefärliga åldern för könsmognad stämmer dessutom väl överens med denna storleksangivelse vid optimalt skötta djur.

10. *Sinibotia superciliaris* - svenskt populärnamn saknas

Äldre namn: *Botia superciliaris*. Ibland som (felstavat) *B. supersciliaris*.

Denna art, som saknar svenskt populärnamn importeras från Kina. Dess utbredningsområde är enligt vad som är hittills känt främst den kinesiska provinsen Szechuan (Szechwan, Szeshwan).

Beskrivning: Denna art är en av många mellanstora, randiga botior som kan vara svåra att skilja mellan. Den är helt och hållet blockrandig, även fenor, i chokladbrunaktigt respektive ljust gulbeige. Oavsett om det är en individ i ungdomsdräkt eller adult, så är ögat alltid placerat i en mörk, långsgående rand på huvudet. Pannan toppas av ett mörkt fält. Långsmal, gäddliknande kroppsbyggnad. En av de många botior som inte är särskilt lämpade för akvaristisk hållning. I akvarier har den hittills visat sig vara aggressiv och stressar gärna sina medboende genom att jaga runt dem i timtal tills de hoppar ur karet... Botian är också rätt storvuxen, vilket ytterligare minskar akvaristiskt värde, åtminstone till ett sällskapskar. Lättast är att låta den få sällskapa med flera av samma art (anses svårare med andra botiaarter). För den som vill ha något "gäddliknande" med personlighet, kanske det här dock är rätt firre? Tills vi vet mer om vad som krävs för att hålla den fiskart vid gott humör, bör man kanske ändå undvika att inhandla den. För övrigt är den lättskött och mycket nyfiken. Man bör se till att det finns många grottor eller rörformiga gömställen. Den anses enligt de få som hållit den som "gärna dagaktiv". Slutlig längd runt 20 cm? Exemplar på 15 cm är kända. Inget säkert är känt om könsskillnader respektive förökning och odling.

Skötsel och utfodring: Karnivor, omnivor. Utfodring enligt föreskrift 2. Föreslagna vattenvärden är ungefärliga, då arten inte hållits särskilt länge i akvarier. P.g.a. härkomsten kan man dock anta att den tål kyligare vattentemperaturer (då är syrehalten högre). Temperatur 18-26 samt pH 6-8 och dH 3-10. Minsta akvarielängd får härledas med ledning av aktivitetsgrad och slutlig storlek: längd 100 cm respektive volym minst 150-200 l. Hållning tillsammans med andra botiaarter rekommenderas ej.

Ovanstående foto visar *Sinibotia superciliaris* i ungdomsfärgning. Med åldern bleknar blockränderna något, det ljusa partiet på buken ökar och gapet blir mera gäddliknande.

11. *Syncrossus helodes* – Tigerbotia

Äldre namn: *Botia helodes*. Synonym: *Botia hymenophysa*? *Syncrossus hymenophysa*?

Beskrivning: Den kommer från olika vattendrag i främst Sydostasien: Laos, Cambodja, Thailand, Java, Sumatra. Borneo, Singapore samt Malackahalvön. Arten bebor olika flytande vattendrag. Denna art tillhör de många randiga arterna som kan vara svåra att hålla isär. Den här har dock breda tvärgående blockränder i olivbrunt med svag kontrastering åt det rödbruna hållet på båda sidor om dessa ränder. Däremellan är det ljus gulaktiga ränder som är något smalare än de grönbruna. Stjärtfenan är oftast randig, ryggfenan antytt randig. Arten är spolformigt långsmal och har ett smalt nosparti. Denna botia är inte en akvarielämplig art, dels p.g.a. storleken och dels p.g.a. sitt synnerligen otrevliga beteende gentemot andra medboende, även betydligt mera storvuxna. Arten äter gärna sina medboende. I allt väsentligt samma kvicka temperament och aggressiva beteende som *Botia beauforti* (= *B. lucasbahi*/ *B. yunnanensis*) respektive *B. berdmorei* (= *Syncrossus berdmorei*). Läs deras beskrivningar! Den har en slutlig storlek som brukar anges till 22 cm. Arten har hittills beskrivits som lättskrämmd och endast nattaktiv, detta tror jag beror på olämplig hållning. Ger man dem rikligt med gömställen i ett väl tilltaget kar, samt en blandad sammansättning av en grupp med flera individer av olika kön, så tror jag att den visar sig mera – och framför allt mera lugn. Jag rekommenderar dock endast robusta medboende av jämförbar eller större storlek. Har inte hållits tillsammans med andra botiaarter, så där vågar jag inte uttala mig om eventuell fördragsamhet. Inget säkert är dock känt beträffande könsskillnader respektive förökning.

Skötsel och vattenvärden som för andra äkta tropiska fiskar, den är alltså värmekrävande. Man kan hålla den i samma förhållanden som Praktbotian. Ha dock även beskrivningarna för andra vietnamesiska botior i åtanke: *Yasuhikotakia eos*, *Y. morleti*, *Botia nigrolineata*. Arten är glupskt karnivor samt omnivor. Utfodring enligt föreskrift 2.

12. *Yasuhikotakia eos* – svenskt populärnamn saknas

Gamalt namn som gällde fram till 2004: *Botia eos*.

Beskrivning: engelskt populärnamn är Sun loach, alltså Sol-botia. Den kommer från olika vattendrag i Asien: Laos och bl.a. Dong Nai i Thailand. Har tidigare ofta förväxlats med *Yasuhikotakia modesta* (= *Botia modesta*) – den gröna botian. Den här är dock inte lika vackert grön och saknar de röda fenorna. Arten är dessutom betydligt mera småväxt. Kroppsformen är kanske mera långsmal än kompakt. Arten har varit relativt välkänd ett tag inom akvaristisk hållning, där den kan förväntas bli 10 år gammal vid god skötsel. Den har en tydlig mörk fläck i anslutning till stjärtfenans ansats. Fläcken omges av en ljusare omkrets. Jag tycker nog det ser snarare ut som en solförmörkelse (halo!), än en sol. Fullt utvuxna exemplar uppvisar en ljus fensöm på rygg- och stjärtfena. Vuxna djur blir bara runt 7 cm men oftast betydligt mindre. Bör liksom andra botior hållas i grupper med flera av samma art, men med tillräckligt med gömställen för varje individ. Har i regel inte beskrivits som aggressiv, varken sinsemellan eller mot andra arter, men det beror säkert på den ringa storleken. Denna art tillhör de mera akvarielämpliga botiorna. För säkerhets skull bör man dock inte blanda kraftigt byggda botiaarter med långsträckt byggda, tex. Pakistanbotior, inte minst p.g.a. skillnader i temperament och slutlig storlek. Könsskillnader ungefär som hos Praktbotian. Hannar som är fullt utvuxna är territoriella och färgar om sig i mörkgrått, särskilt vid aggressioner sinsemellan.

Förökning och odling i akvariemiljö: Tyska odlingsrapporter finns, där den sägs bli köns mogen vid ungefär 16 månaders ålder och producera ca 45 romkorn för varje omgång. Leker i rör efter att ha uppvisat nervöst och lättstört beteende. För uppdragning av ynglen krävs jämna temperaturer.

Skötsel och utfodring: En äkta tropisk art, som därför kräver något varmare temperaturer. Detta i kombination med stort behov av syresättning kan ställa till med problem för ägaren. Den vill inte ha alltför ljus i karet. Trivs i små grupper. Några rapporter utsäger, att den periodvis särskilt nattetid kan störa och förgripa sig på sina medboende. Den är ändå en av de mera akvarielämpliga arterna, bara man vet vad som gäller. Optimala vattenvärden rekommenderas lika som för Praktbotian. Utfodring som för andra mindre botior, enligt föreskrift 1 eller 3, möjligen med något vegetarisk tilläggs kost. Vattenvärdena kräver särskilda hänsyn, som inte alltid föreligger i ett standard-sällskapskar.

13. *Yasuhikotakia lecontei* – svenskt populärnamn saknas

Observera, att det kan finnas både en felaktig och en helt riktig avbildning i Akvarielexikonets fotoindex Riehl & Baensch. Gällande artbeskrivning är från 1937 utav Fowler. På engelska kallas den för Silver loach, vilket är välfunnet. Den kallas även för Le Contes botia eller rödfenad botia. Det finns dock enligt mitt förmenande andra botior, som bättre förtjänar epitetet "rödfenad". Arten härstammar från Sydostasien; Thailand och Laos anges som exportländer. Man har fångat dem i starkt flytande (för att inte säga forsande) vattendrag, där de gärna står i vattenbrynet och lurar eller spanar runt. Det är nog med anledning av detta, som man i skötselråden har tagit fasta på just vattencirkulation och ett stort syrebehov. Jag baserar min redogörelse för arten på ett flertal tyska hållningsrapporter:

Beskrivning: En art som jag kan rekommendera till akvariehållning! Den är slank, närmast olivbrun och överdragen med grönmetallisk eller gyllene skimmer. Vissa individer har en svart fläck vid svansroten, men inte alla. Arten har två långsgående punktränder längs hela kroppssidorna. Ungdomsmönstringen är starkt avvikande från den adulta formen. Unga exemplar har spetsigt nedåtriktade, mörka tvärband längs hela kroppssidorna, men dessa syns inte alls på fullvuxna exemplar, som ger ett närmast ensfärgat intryck. P.g.a det metalliska skimret ger fotografiska avbildningar ofta ett missvisande intryck av utseendet, men även förväxlingar förekommer.

Könsskillnader är mycket svåra att fastställa. Det enda bekräftade kännetecknet är att honans käklinje (undersidan) är mera rundad än hanens. Dessutom så anges storleken olika för hannar och honor, 14 respektive 16 cm. Den uppges bli könsmogen vid 14 månaders ålder, en vanlig tidsrymd för botior i denna kaliber.

Skötsel och utfodring: Det här är en art som jag jättegärna skulle vilja se litet mera utav. Den är väl kanske inte den allra vackraste, men den är däremot fullständigt fredlig och därför väl lämpad för hållning i artanpassade akvarier. Den har rapporterats vara rättså skygg, vilket man säkert kan motverka med dämpad belysning, tät växtlighet och rent allmänt god tillgång till gömställen av olika slag. Botiorna verkar uppskatta ett täcke av ytväxter, som skymmer för akvariebelysningen. En del har använt sig utav indirekt belysning istället. Vattenvärden verkar oväsentligt, pH-neutralt och mjukt till medelhårt vatten verkar fungera bra för arten. Den har hållits i mycket höga temperaturer, vilket också tycks krävas vid odlingsförsök (30 grader). Hållningsrapporter anger trivselvärden på 28-30 grader. Personligen så tycker jag att det låter litet högt, men eftersom jag inte hållit arten själv, så kan jag inte uttala mig säkert om det.

Arten uppges lätt få vita-prick, när den utsätts för temperaturskiftningar. Detta tål de inte särskilt väl. Håll dem därför vid jämn temperatur!

Det rekommenderas samstämmigt, att filtreringen skall vara mycket god, likaså cirkulationen. Det rekommenderas att filtermaterialet bytes ut regelbundet och ofta, eller kanske med fyra veckors mellanrum. Smuts i bottengruset uppskattas inte. För stenformationer rekommenderas, att de absolut måste vara robusta. Växter kan inplaceras i kokosnötskal som fastsättes här och där. Bottengruset bör inte var alltför finkornigt.

Det uppges bland dem som hållit arten, att den KAN vara ofördragsam gentemot de egna artfränderna, något som man tror hänger ihop med hur de har hållits tidigare. I de flesta fall bör de kunna hållas tillsammans med några exemplar av sin egen art eller t.o.m. tillsammans med andra botiaarter i jämbördig storlek.

Odling: Man bör iakttaga största försiktighet vid sammansättning av lekpar eller grupp. Det gäller att få individer som inte börjar kivas, isåfall bör de bytas ut. Med de höga temperatur som föreslås för odling, 30 grader, så bör även vattencirkulationen vara mycket god, så att syrehalten blir tillfredsställande. Vid uppdragningen av ynglen är det särskilt viktigt att man ser till att inte matrester förorenar vattnet, men detta gäller ju alla botior. Der verkar kunna bli runt 30 romkorn, som gärna placeras litet varstans under stenar, i kokosnötskal, men med viss förkärlek till keramikrör som till hälften begravts nere i bottnen. Inga särskilda svårigheter med uppdragningen har beskrivits. Utfodras enligt föreskrift 1 eller 3.

14. *Yasuhikotakia modesta* – Grön botia

Inaktuellt namn: *Botia modesta*. I Tyskland går den under handelsnamnet "blå botia", vilket jag faktiskt inte tycker är helt fel. Synonym: *Botia rubripinnis*. Förstagångsbeskrevs av Bleeker 1864 men reviderades av Kottelat 2004. Den fångas i Thailand.

Beskrivning: Mycket vacker! Denna aningen mera kompakt byggda botiaart har länge varit relativt välkänd inom akvaristisk hållning. Den är läckert smaragdgrön med antydde mörka tvärränder och kraftigt rödorange fenor. Den kommer från snabbt eller långsamt rinnande, men även stillastående vattendrag i Asien: gränsområden kring Thailand, Vietnam samt Malaysia och Malackahalvön. Vuxna djur blir runt 20-25 cm, men vanligen betydligt mindre i akvarium. Honor blir runt 14, hannar 12 cm. De blir inte lika gamla som andra botior, eller endast 8 år. De hinner ofta dö efter några år i akvariehållning, av olika orsaker (stress?). Blir därför oftast bara hälften så stora. Har tidigare förväxlats med arterna *Yasuhikotakia eos* (= *Botia eos*, mera enformigt gråaktig, betydligt mera småväxt, långsmal) och *Yasuhikotakia lecontei* (= *Botia lecontei*, samma intensivt orangeröda fenor, men inte lika storväxt). Beteendet ungefär som dvärgbottian, bör alltså hållas i grupper och flera av samma art, men med tillräckligt med gömställen för varje individ. Har beskrivits vara skygg samt aggressiv sinsemellan och mot andra arter, men jag anser att detta endast beror på felaktig hållning och fisksamansättning. Det mesta tyder på att den är rätt fredlig gentemot andra botior, särskilt då man håller dem i grupper om minst 4-5 exemplar. Vid hållning av för få exemplar kan könskamp mellan enstaka hannar förekomma. Fler är bättre, då fördelas aggressionerna. Jag påstår gärna att denna art till trots tillhör de mera akvarielämpliga botiorna. För säkerhets skull bör man dock inte blanda kraftigt byggda botiaarter som denna med långsträckt byggda, tex. Pakistanbotior, inte minst p.g.a. skillnader i slutlig storlek. Anses vara mera åt det skymnings- och nattaktiva hållet. Vid hållning av flera exemplar är den dock inte lika skygg eller aggressiv. Tidigare erfarenheter vid hållning tillsammans med *Yasuhikotakia morleti* (= *B. morleti*) har varit mindre lyckade, kanske mest beroende på för stora skillnader i temperament (för små kar och för få gömställen?). I övrigt fredlig (livlig!) och lättskött.

Akvarieinrdningen borde vara robust och med sandblandat grus. Tät växtlighet gör dem mindre skygga. Mycket syrekrävande, vilket är av yttersta vikt då de behöver litet högre tropiska hållningstemperaturer. För odlingsförsök rekommenderas keramikrör med endast en öppen öppning.

Könsskillnader kan vara som för Praktbotian, honornas rondör dock något svårare att upptäcka. Den är rätt svår att könsbestämma vid första påseende. Hanens ryggfena är spetsigare och hos honan är pannan rundare. Odling i akvariemiljö har hittills inte varit vanlig, förmodligen beroende på att för få könsmogna exemplar hållits tillsammans. Tyska odlingsrapporter finns, som anger kullstorlekar på ungefär 40 romkorn, när den hållits i artakvarium. Den blir könsmogen vid 14 månaders ålder. Lek försiggås utav nervöst beteende och lättstördhet.

Skötsel och utfodring: En äkta tropisk art som därför kräver något varmare temperaturer (Obs syrehalten!). Optimala vattenvärden rekommenderas lika som för Praktbotia. Övriga vattenvärden egentligen oväsentliga, är vattnet neutralt och inte alltför alkaliskt, då trivs den utan vidare. Den hålles gärna vid 25-28 grader. Utfodring som för andra större botior enligt föreskrift 2. Både vattenkvaliten och utfodringen kräver särskilda hänsyn, som inte alltid föreligger i ett standard-sällskapskar. Man bör tänka på detta innan man låter fresta sig till ett köp! Arten fångas i Mekong-deltat i enorma mängder i jättelika sänkhåvar till levandefoder för andra fiskar, ofta malar.

15. *Yasuhikotakia morleti* – Musebotia

Synonym: *Botia horae*. Akvarielexikonet av Riehl & Baensch anger även *B. modesta* som synonym, men detta är helt fel. Arten beskrevs först av Tirant 1885 som *Botia morleti*, men heter numera *Yasuhikotakia morleti*, enligt revisionen 2004 av schweiziske ichthyologen Maurice Kottelat. Populärnamnet "musebotia" är rätt välfunnet, men är endast träffsäkert för den vuxna individen. Den utländska beteckningen "Äl-strecksbotia" eller "Äl-strecks-praktbotia" tycker jag beskriver det subadulta utseendet med de tvärgående smala ränderna mycket bättre. Den stora skillnaden i utseende förklarar förvirringen kring avvikande avbildningar i litteraturen. Båda bilderna i Fotoindexet till Akvarielexikonet av Riehl & Baensch är således korrekta för arten.

Beskrivning: Arten är vanligt förekommande och hämtas från olika vattendrag i Asien: Bortre Indien, Laos, Cambodja samt bl.a. Dong Nai i Thailand. Vanlig i bäckar med sandig botten. Arten är småvuxen och har en relativt kompakt, högryggad kroppsform. Arten har varit ganska välkänd ett bra tag inom akvaristisk hållning. Den är ljusbrun till vitaktig, men även så kan den vara gulaktigt gulgrön till mörkgrön. Den har en tydlig, mycket mörk fläck i anslutning till stjärtfenans ansats. Fläcken fortsätter som en rand på ryggåsen och fram till nosens spets eller åtminstone till ryggenans ansats. Tvärgående mörka band på kroppssidorna saknas för det mesta. Fenor är klara med antydda små mörka prickar. Ungdjur uppvisar vågformiga mörka band på bröstfenorna.

Den uppges kunna bli 14 år gammal vid god hållning. Vuxna djur blir bara runt 7 cm stora (hannar 6, honor kanske 8 cm), men Akvarielexikonet av Riehl & Baensch anger 20 cm (tryckfel?). Bör som andra botior hållas i grupper med flera av samma art. Det finns hållningsrapporter som anger att den är svår att finna lämpligt sällskap till (känslig), men detta anser jag inaktuellt med dagens kunskaper. Denna art tillhör de helt akvarielämpliga botierna och kan dessutom sällskapa med andra botior. För säkerhets skull bör man dock inte blanda den med betydligt större arter av botia. Går att hålla utan problem med många andra fiskarter, den är inte så störande livlig. Arten är helt fredlig, vänligt nyfiken och dessutom trevligt dagaktiv. Den gömmer sig inte hela tiden som andra botior, utan simmar runt i små stim i olika vattennivåer i karet.

Könsskillnader kan anas vara ungefär som hos Praktbotian, men det finns endast ett helt säkert kännetecken: Honorna har en rundare haklinje. Den första tillförlitliga förstahandsinformationen kring förökning och odling i akvariemiljö är helt färsk och stammar från Tyskland.

För beskrivning av mentalitet, akvariets gestaltning och utrustning (filtrering), samt för lekförberedelser: I allt väsentligt överensstämmande med *Yasuhikotakia lecontei*, se texten om denna art. Arten är inte särskilt produktiv, ca 20 romkorn har rapporterats för varje kull. Man håller arten gärna i grupp om minst 5 individer, för lekförsök kan parhållning provas. Den blir köns mogen vid ca 14 månaders ålder.

Skötsel och utfodring: En äkta tropisk art som därför kräver något varmare temperaturer. Detta i kombination med stort behov av syresättning kan ställa till med problem för ägaren. Den är ändå idealisk för ett sällskapsakvarium, bara man vet vad som gäller. Optimala vattenvärden rekommenderas lika som för Praktbotian, men egentligen går den i alla pH-neutrala och inte alltför alkaliska vatten. Utfodring som för andra mindre botior enligt föreskrift 1 eller 3. Vattenvärdena kräver särskilda hänsyn (värme, syre), som inte alltid föreligger i ett standard-sällskapskar.

16. *Yasuhikotakia sidthimunki* – *Dvärgbotia*, *Schackbrädesbotia*

Inaktuellt namn: *Botia sidthimunki*. Namnet kommer från ett Thailändskt språkuttryck.

Beskrivning: Denna botia kommer från ett större utbredningsområde i sydöstra Asien: Bortre Indien, östra Indien, norra Thailand. Den lever i små och långsamt flytande, stilla, slammiga vattendrag och vattenansamlingar. Första införsel 1959, då den också beskrevs av Klausewitz. Andra- och tredjehandsrykten förtäljer att arten (samt även Pakistanbotian) dammodlas för export med hjälp av hormonell stimulering i bl.a. Thailand och Ryssland. Detta har ej kunnat gå att bekräfta, men det förekommer ibland mängder av lika gamla ungfiskar i handeln, vilket kan tyda på att dessa är akvaristiskt odlade.

Detta är en av de minsta botior vi känner till idag. Vuxna djur kan bli runt 9 cm, men förblir vanligen mindre i akvarier. Den kan dock bli ganska gammal, rapporter finns om 12 års akvariehållning! Honor blir litet längre än hannarna, men kan dock stanna vid ca. 5 cm total längd i ett sällskapskar med suboptimala förhållanden. Den har en långsträckt figur med chokladsvart oregelbundet mönster på silvrigt kittgrå botten. Med åldern blir bottenfärgen mera åt champagnehållet, kanske är detta även något kostberoende. Mönstringen utgår från en mörk, bred rand längs sidolinjen. Brunsvart även längs ryggåsen, de båda ränderna kan vara sammanlänkade med flera svarta färgfält. Fenorna oftast klara med undantag av stjärtfenan som uppvisar några ränder. Har tre par skäggtömmar.

Ibland får man läsa, att den skulle vara litet grälsjuk av sig, men detta betraktar jag som rent nys. Eller så är det en iakttagelse i samband med lekperioden? Arten är fredlig, lättkött och trevligt nyfiken och trivs i sällskap av flera exemplar av samma art. Arten verkar dock inte särskilt grupporienterad, exemplaren går gärna på strövtåg för sig själva, vid alla tider på dygnet. För säkerhets skull bör man dock skaffa sig flera av samma art, så att de känner sig tryggare. Man bör se till att det finns många gömställen i form av lummig växtlighet eller grottor, alternativt rörformiga artificiella gömställen.

Foto Katarina Hilliamsson (Kattiew)
© DjuPontalen

Det är en av de få verkligen akvarielämpliga botiaarterna, den är gärna dagaktiv och är mycket sällskaplig. Går att hålla tillsammans med en mängd andra akvariefiskar, både större och mindre. Hållning rekommenderas inte tillsammans med andra botiaarter p.g.a. skillnader i temperament, storlek och revir, men gärna med andra fredliga fiskar i jämförbar storlek. Vissa något osäkra iakttagelser tyder på att det är samma könsskillnader som för praktbotian, se denna artbeskrivning. Den tydligaste skillnaden är en rundare haklinje hos honorna. Det är honan som omfärgar sig vid leken. Honan är även rundare om buken, särskilt vid lektider.

Skötsel och utfodring: Utfodring enligt föreskrift 3. Hållningstemperaturer kring 22-29, optimalt runt 25-28 grader. Liksom praktbotian en "äkta" tropisk fisk, bör därför hållas i varma temperaturer. Verkar dock tåla längre perioder med lägre temperaturer bättre än denna. Jag har hållit dem några år i ouppvärmade kar med enbart lysröret som värmekälla, de verkar trivas utmärkt med detta. Har med fördel hållits vid pH 5,6-8 samt dH 3-16, vilket ju ger vid handen att vattenvärdena inte är så betydelsefulla, bara det finns god syremättnad och litet värme. Minsta akvarielängd föreslås till 60 cm, akvarievolumen till minst 60-70 l, eftersom man håller dem i grupp och de behöver gömma sig ibland.

Odling: Könsmognaden lär inträda vid 14 månaders ålder (osäker uppgift). Denna art färgar liksom många andra närbesläktade arter om sig och bleknar till gråvitt (honan) under det att den "leker" hejvilt och bökar i grottor eller liknande. Leker i början av regntidssäsongen. Enstaka fall av plötsligt uppdykande avkomma i större akvarier (<200 l). I de akvarier där de lekt upprepade gånger har det varit lummig växtlighet och mörka vrår i skymundan med rötter och växter. Någon vecka efter att iakttagelsen av avfärgning av botiorna gjorts, dyker små yngel upp. De är då 8-10 mm långa och simmar omkring eller vilar på ovansidan av växtblad. Flera försök att separera lekmogna honor med hannar i separat lekhar har misslyckats. Även när man tar "blekta" honor uteblev resultatet. Det är troligt att de leker enbart i grupp, kanske är de vandringslekare i sina naturliga habitat. En osäker källa anger att den producerar ca. 45 romkorn. Odlingsmekanismerna okända, men man kan prova följande, som gett resultat för odling av Pakistanbotior: Upprepad lek har skett efter större vattenbyten varje gång. Vattnet har varit av samma temperatur eller svalare (3-10 grader svalare än vattnet innan bytet), neutralt pH samt medelhårt till mycket hårt. Ett trettio-förtio-tal avkomma kan klara sig för Pakistanbotiorna, ett mindre antal avkomma har observerats för denna art. Lämpliga lekkrärl är ett keramikrör som är stängt i ena änden och som har den öppna öppningen dold med växtlighet. Yngeln är svåra att hålla koll på, för de håller sig undan. Det kan därför vara svårt att tillgodose deras behov av smått foder. Grindal, Artemianauplier, Mikromask och liknande kan provas.

Utfodringsföreskrift 1.

Botia almorhae, *B. kubotai*, *B. lohachata*, *B. rostrata*, *Botia sp.* (falsk Pakistanbotia), *B. striata*, *Yasuhikotakia eos*, *Y. lecontei*, *Y. morleti*.

Lätt att vänja vid flingfoder och tablettfoder av blandkosttyp. Smått och mellanstort levandefoder av typerna mikromask, vattenloppor (*Moina*, *Cyklops*, *Artemia* osv), Enkyträer, Grindalmask, mygglarver, mikromask. Frysfoder av alla mindre och mellanstora sorter (*Bosminer*, *Cyklops*, *Artemia*, röda mygglarver, *Mysis*, räkor mm.). Råkmix. Ge inte för mycket enbart maskar eller annat fettbildande foder, ge dem litet grönfoder då och då. OBS: Arten är mycket glupsk, se till att inte överutfodra den! Ynglen behöver i allmänhet stödutfodring med minsta fodersorter: *Artemia*- eller andra nauplier, mikromask, Grindalmask etc.

Utfodringsföreskrift 2.

Botia berdmorei, *B. yunnanensis*, *Sinibotia superciliaris*, *Syncrossus helodes*, *Yasuhikotakia modesta*. Karnivor, omnivor. Närmast att betrakta som rovfisk. Lätt att vänja vid diverse vanliga fodertyper. Verkar gilla maskar och rödamygglarver, men bör ej utfodras för ofta med detta, då arten är mycket glupsk och lätt föräter sig. Dessutom är detta fettbildande. Tar gärna smått och mellanstort levandefoder, inklusive små fiskar! Frysfoder av alla mindre och mellanstora sorter (*Bosminer*, *Cyklops*, *Artemia*, röda mygglarver, *Mysis*, räkor mm.). Råkmix. Ge dem litet grönfoder då och då, t.ex. i form av anpassade råkmixer. OBS: Arten är mycket glupsk, se till att inte överutfodra den! Vuxna vildfångade individer har rapporterats vara svåra att vänja vid vissa fodersorter (*B. berdmorei*, *S. superciliaris*).

Utfodringsföreskrift 3.

Botia kubotai, *B. nigrolineata*, *B. striata*, *Yasuhikotakia eos*, *Y. morleti*, *Y. sidthimunki*, *Y. lecontei*.

Utfodring i de flesta fall problemfri, ger sig i allmänhet inte på medboende småfiskar eller yngel. Lätt att vänja vid flingfoder och tablettfoder av blandkosttyp. Smått och mellanstort levandefoder av typerna mikromask, vattenloppor (*Moina*, *Cyklops*, *Artemia* osv), Enkyträer, Grindalmask, mygglarver, mikromask. Frysfoder av alla mindre och mellanstora sorter (*Bosminer*, *Cyklops*, *Artemia*, röda mygglarver mm.). Råkmix. Ge inte för mycket enbart maskar eller annat fettbildande foder, ge dem litet grönfoder då och då! Ynglen av dessa arter kan livnära sig av befintliga infusorier och annat smått i karet, men stödutfodring med minsta fodersorter är att rekommendera (Nauplier av *Artemia* eller andra kräftdjur, mikromask, Grindalmask etc.).

Utfodringsföreskrift 4.

Chromobotia macracanthus.

Arten är en särskilt glupsk omnivor, som kräver generösa, varierade fodergivor och därtill anpassad filtrering och vattenbytesrutin. Helt och hållet fredlig, fullt utvuxna exemplar kan dock förse sig utav medboende småräkor och småyngel. Växer emellertid oftast mycket långsamt och därtill mycket sällan till normal vuxenstorlek i akvaristisk hållning, så någon större fara är det i allmänhet inte. Gillar särskilt maskar, men även annat bottenorienterat eller sjunkande foder. Överutfodra inte med röda mygglarver eller maskar, detta mår de inte bra utav. De kan även bli bortskämda på detta foder och få för sig att matvägra när det vankas annat, så undvik ensidig utfodring. Bör också få litet vegetabiliskt foder emellanåt.

Bilderna tagna av Katarina Williamsson (alla foton utom två) samt Sara Mikaelsson (den "äkta" pakistanbotian) respektive Lina Wilund (det mörkare fotot på praktbotiorna).